

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 7
2023

**Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет**

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 7

Рівне, 2023

Дуже важливий аспект харизми – тимчасова та просторова вибірковість. Майже завжди на лідерську роль є велика кількість претендентів, з яких так чи інакше мало кого відбирають. На жаль, не можна бути харизматичним завжди і всім. Існує щось таке, що можна позначити метафорою «харизматична хвиля», на яку потенційний послідовник може настроїтись, але може цього й не зробити [1]. Потенційно харизматичні властивості та ідеї, що жадібно сприймаються в будь-якій одній (історичній чи корпоративній) ситуації, можуть виявитися абсолютно незатребуваними в іншій. Вибір ідей і стратегій так само обмежений щодо конкретної ситуації, так як вибір маски та іміджу своєрідністю конкретної особистості. Кордони ніші окреслені часом досить жорстко, і залежить від уміння добре в них вписатися. Отже, хвиля і ніша – це метафори, що визначають досить приблизно просторові та часові рамки функціонування харизми.

Потрібно розуміти, що харизма – це не назавжди. По суті, харизматичний лідер – це той, хто зміг вплинути на певну групу людей у певний обмежений відрізок часу. Харизматичне охоплення може бути мікросоціальним та макросоціальним. Інакше кажучи, лідер може вести за собою велику групу послідовників, скажімо, в державному масштабі – цілу націю, але також можна вважати харизматичною людину, яку визнають виключно обдарованою невеликою за розмірами групою [3, с. 53].

Сила харизматичної особистості полягає в тому, що вона має незвичайні можливості і привабливість в очах публіки, що вона має в собі щось, що змушує інших коритися. Ніде ця влада неможлива без мови. У цьому випадку лідер використовує мову не тільки для того, щоб віддавати накази, а й для того, щоб будувати свій образ, який публіка могла б поважати та любити, якій могла б підкорятися.

Висновки. Отже, харизма є досить складним феноменом, який потребує подальшого дослідження. Це явище тісно пов'язане також з феноменами лідерства і влади. Харизматична особистість має низку психологічних якостей, що дозволяють їй зайняти найвищий ранг та набути авторитету серед суб'єктів міжособистісної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Бардичевська А. Б. Феномен харизматичного лідерства. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/viewFile/2219/2209>
2. Карч М. О., Рибальченко С. М. Харизма як вид керуючого впливу. *Сучасний менеджмент і економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Суми: Сумський державний університет, 2022. URL: https://me.fem.sumdu.edu.ua/conf_forum.htm
3. Романовський О. Г., Пономарьов О.О. Парадокси харизматичного лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2017. №1. С. 47-57.

УДК 159.922.8:159.923.2

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Ряба Леся, здобувачка ОС «бакалавр»

Спеціальності 053 «Психологія», 3 курс, РДГУ

Науковий керівник: Дзеджера О.В., старший викладач

Постановка проблеми. Основою індивідуальності є самооцінка особистості, яка багато в чому визначає життєві позиції підлітка, рівень його прагнень та очікувань. Самооцінка впливає на формування стилю поведінки і життєдіяльність людини. Іншими словами, самооцінка обумовлює динаміку і спрямованість розвитку особистості. Переживання різних емоцій, які супроводжують процеси самопізнання, формують у людини ставлення до себе. Від самооцінки залежать взаємовідносини людини з оточуючими, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів і невдач. Самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і дальший, розвиток її особистості.

Метою статті є вивчення факторів формування самооцінки в підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу. Козерчук Ю.В. вважає що самооцінка є складним особистісним утворенням і відноситься до головних властивостей особистості. У самооцінці відбивається все те, що людина довідується про себе від інших, попередження деяких відхилень стосовно душевної рівноваги.

Самооцінка – це елемент самосвідомості, що характеризується емоційно насиченими оцінками самого себе як особи, власних здібностей, етичних якостей і вчинків[1, 608]. Самооцінка визначає взаємини людини з її оточенням, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і розвиток її особистості.

Самооцінка пов'язана з однією з центральних потреб людини – потребою в самоствердженні, що визначається відношенням її дійсних досягнень до того, на що людина претендує, які цілі перед собою ставить – рівня домагань.

Самооцінка представляє себе однією з ланок процесу саморегуляції діяльності та виступає саме тим утворенням в структурі особистості, яке піддається впливу зовні. Таким чином, можна припустити, що регулююча функція самооцінки по відношенню діяльності проявляється по ряду напрямлень: вона впливає на вибір власних цілей людини, визначає характерні для неї емоційні та мотиваційні стани, спричиняє характер оцінки та ставлення до досягнутих нею зовні цілей [3, 106].

Розвиток ставлення до себе є найбільш актуальним у підлітковому віці, на формування якого значний вплив здійснюють як зовнішні (соціальний світ: батьки, учителя, колектив та однолітки), так і внутрішні фактори (фізичне тіло, емоційні стани, переживання, академічні та інтелектуальні досягнення підлітків).

У молодих людей виникає увага до власного тіла і до змін у ньому, боляче сприймаються будь-які зовнішні недоліки (низький зріст, повнота, дитячі риси). Вони намагаються бути дорослим, насамперед, ззовні. За даними В. Куніцина, в образі сприйманого людиною будь-якого віку головними для підлітка є фізичні особливості, елементи зовнішності, потім – одяг і зачіска, виразна поведінка. З віком збільшуються обсяг та адекватність оцінюваних ознак; розширюється коло використовуваних категорій і понять; знижується категоричність суджень і з'являються велика гнучкість та різнобічність; у фізичному вигляді іншої людини, одязі, зачісці починають відзначатися ознаки, що відображають характер, своєрідність, індивідуальність, неповторність. Сприйняття підлітком інших людей може бути обумовлено як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами: характером емоційного ставлення, ступенем розвитку пізнавальних здібностей, розумовим розвитком, емоційно-психічним станом і минулим досвідом. Установка сприймати інших людей певним чином пояснюється також індивідуальними особливостями підлітка, впливом на нього групової думки та стереотипів, що склалися в суспільстві[4,25].

Таким чином, формування самооцінки – характерна риса особистості підлітка. Особливості самооцінки впливають на всі сторони його життя: емоційне самопочуття і взаємини з оточуючими, розвиток творчих здібностей, і успіхи в навчанні. За низької самооцінки підліток недооцінює свої можливості і прагне до виконання тільки найпростіших завдань, що заважає його самоствердженню. Чим вищий ступінь самоприйняття, тим більше підліток вірить у свої власні можливості, успішне завершення починань і тим більших успіхів у підсумку досягає. Однак неадекватно завищена самооцінка також може служити джерелом особистісних проблем. Крім того, самооцінка виступає показником можливих психологічних проблем окремих учнів і взаємин у колективі. Оскільки для підлітка переважно референтною групою є шкільний колектив, проблеми в навчальній діяльності найчастіше виникають саме через невідповідний статус особи в групі в сукупності (а також через або внаслідок) з неадекватною самооцінкою [4,25].

Б.Г.Ананьєв виокремив дві основні функції педагогічної оцінки: орієнтаційну (вплив на інтелектуальну сферу) та стимулюючу (вплив на афективно-вольову сферу особистості). Поєднання цих функцій формує знання дитини про себе і переживання нею власних якостей та здібностей.

Існує також взаємозв'язок між рівнем самооцінки та соціально-психологічним статусом підлітка в колективі. Інтернальний локус контролю та висока самооцінка сприяють позитивному соціометричному статусу. І навпаки, завищені самооцінка та рівень домагань призводять до низького позитивного соціометричного статусу.

Ставлення до колективу й власне положення в ньому – один з найважливіших критеріїв юнацької оцінки товаришів і самооцінки. Положення людини в групі залежить не тільки від її особливостей, але й від того, як їх оцінюють у даному колективі. Ті риси особистості, що в одній групі можуть бути важливими і значущими, в іншій – мають протилежну цінність. У свою чергу, ті види та способи поведінки, які визнаються і приймаються групою, можуть змінити особистісні риси людини в позитивну або негативну сторону.

Положення людини, особливо підлітка, у групі, колективі впливає на поведінку, психологічне благополуччя, розвиток компонентів самосвідомості, моральних, інтелектуальних, вольових якостей.

Специфічним новоутворенням підліткового віку є здатність до рефлексії батьківської думки і подальшої побудови власної позиції щодо батьківської думки та оцінки. Батьківська точка зору сприймається як одна з можливих точок зору по відношенню до себе.

Проте, саме підтримка сім'ї, безумовне прийняття дитини, її інтересів батьками є найбільш значущими чинниками впливу на розвиток ставлення до себе і рівень загальної самооцінки підлітка. Сприятлива атмосфера в сім'ї та доброзичливе ставлення батьків є важливою умовою формування подальшого підкріплення позитивної самооцінки підлітків. Грубе, негативне ставлення має протилежну дію: поведінка підлітків спрямована на невдачу, вони бояться ризикувати, уникають участі у змаганнях; їм властиві такі риси характеру як агресія та грубість, а також високий рівень тривожності.

Таким чином, самооцінка – місце індивіда в малій групі (соціумі), що залежить від того, як його оцінюють і сприймають члени даної групи (знайомі, рідні) у відповідності із власними особистісними якостями та ролями [2, 96].

Висновки. Самооцінка є важливим фактором становлення особистості підлітка. Зародження самооцінки в ранньому дитинстві відбувається завдяки виховному впливу батьків та визначає її подальшу адекватність або не адекватність та стійкість. Самооцінка – результат тривалого процесу, який відбувається під впливом різноманітних детермінант і не припиняється впродовж усього життя людини. Самооцінка не лише залежить від оточення особистості, її стилю спілкування, успіхів у діяльності, а й впливає на всі сфери життя людини, корегує її поведінку. Отже, можемо сказати, що в підлітковому віці починає формуватися вже більш стійка й усвідомлена самооцінка. До факторів, що впливають на цей процес, відносять: взаємини з батьками та іншими членами сім'ї; займане становище (авторитет) серед однолітків і друзів; успіхи в навчанні та ставлення вчителів; фізіологічні дані (зовнішність) і успіхи (сила, витривалість, спритність), а також особисті досягнення в спорті або танцях.

Список використаних джерел

1. Баранник В. Самооцінка та її місце в структурі самосвідомості. *Соціальна психологія*, 2006. № 3 (17). С. 95–101.
2. Боришевський М.Й. Особистість у вимірах самосвідомості. Суми: Еллада, 2012. С. 608.
3. Зозуляк-Случик Р., Лесюк О. Психологічні особливості формування самооцінки підлітків. *Обрії*. 2015. № 1. С. 23–26.
4. Качинська А.В. Чинники впливу на розвиток самоставлення у підлітковому віці. Київ. 2013. С. 105-107.

ЗМІСТ

Артемук О. Вплив стресу на самопочуття людини та її життєдіяльність	3
Баранович І. Вікові особливості прояву страхів у дітей молодшого шкільного віку...	5
Басалига Т. Посттравматичний стресовий розлад у учасників збройних конфліктів...	7
Болюх Н. Вплив емоцій на психічне здоров'я особистості.....	10
Боровець А. Проблема розвитку особистості в молодшому шкільному віці.....	13
Боса-Мірявець М. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	16
Босий-Мірявець В. Комунікативна культура педагога: психологічний вимір.....	20
Бугайчук І. Психокорекція нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами.....	23
Гавін Б. Особливості прояву психологічного стресу у людини.....	25
Гонтаренко В. Механізми психологічного захисту дітей.....	28
Гончарук А. Психологічні особливості спілкування у підлітковому віці.....	30
Горбатюк О. Методичні аспекти профілактики девіантної поведінки підлітків	33
Гудовсек С., Павелків Р. Сутність поняття «безпека життєдіяльності» з точки зору психологічної науки.....	34
Дем'янюк В. Психологічний зміст емпатії в контексті морального розвитку молодшого школяра.....	37
Дивульська К., Юрчук О. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.....	40
Єфімова М. Психологічні особливості дітей вимушених переселенців.....	42
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах.....	44
Каверіна Б. Особливості конфліктної поведінки у підлітковому віці.....	47
Климчук І. Психологічні особливості емоційної стійкості студентів у період кризи...	52
Ковальчук О., Аладько Т., Ковальчук С. Соціально-психологічні причини поширення алкоголізму в середовищі підлітків.....	55
Ковальчук О., Назарець Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти: недоліки та переваги.....	58
Коренко Д. Психологічні особливості поведінки обдарованих дітей.....	62
Корчака Ф., Корчакова Н. Вплив військової агресії на розвиток національної ідентичності української молоді	65
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці.....	66
Кривко М. Вплив сучасної іграшки на психічний розвиток дитини дошкільного віку.	68
Кулакова О. Використання інтерактивних платформ у навчанні іншомовної лексики	72
Курята Н. Вплив війни на життєстійкість українського студентства.....	75
Лаврук Л. Психологічні особливості міжкультурної адаптації переселенців у чужій країні.....	77
Мартюченко К. Креативність як фактор успішної самореалізації особистості.....	80
Мисько Є. Шкільна тривожність підлітків як соціально-психологічна проблема.....	83
Мотруніч І., Юрчук О. Використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дошкільників.....	86
Нікішина Д. Рефлексія як фактор подолання фрустраційних ставнів у студентів.....	88
Оборська А. Дослідження впливу арт терапії у процесі психологічної корекції девіантної поведінки поранених військовослужбовців під час реабілітації.....	92

Павелків В. Сучасні реалії та їх вплив на розвиток агресивної та деструктивної поведінки молоді.....	93
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя.....	96
Подлящук О. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання у педагогів....	97
Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арттерапії...	101
Пшенична Л. Феномен харизми та його вплив на міжособистісну взаємодію.....	103
Ряба Л. Фактори формування самооцінки в підлітковому віці.....	106
Сабат Є. Особливості феномена прокрастинації у студентському середовищі.....	108
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку.....	111
Сизов С. Теоретичний аналіз психологічної реабілітації осіб з алкогольною залежністю.....	112
Стащук А. Особливості використання арт терапії в роботі з молодшими школярами..	113
Тарасюк Л. Музика як чинник впливу на психічний стан особистості.....	116
Тимчак С. Інформаційна гігієна під час війни.....	118
Ткачук О. Соціально-психологічні аспекти сугестивності як фактору узалежнених форм поведінки в юнацькому віці.....	120
Українець В. Віра дітей у Збройні Сили України.....	123
Федорович Р., Опанасюк І. Методи арттерапії як засіб корекції сімейних відносин.....	125
Холод Ю. Формування національної гідності дітей дошкільного віку як проблема дошкільної освіти.....	127
Хома О. Soft skills як феномен професійної компетентності сучасного психолога.....	129
Чорноус Я. Психологічні особливості прояву ейджизму в студентській молоді: теоретичний аспект.....	131
Шевчук В. Соціально-психологічні аспекти дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	134
Шепель Т. Проблема емоційного вигорання лікарів.....	137
Шишка А., Юрчук О. Адаптивне фізичне виховання як засіб корекції психомоторних порушень у дошкільників із заїкуватістю.....	139
Яковець О. Особливості процесу соціальної адаптації дітей з аутизмом.....	142
Якубовська М. Психологічні особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах.....	145
Яремчук Ю. Статистичні особливості виникнення захворюваності на ПТСР у військовослужбовців.....	149
Ярмошевич В. Експериментальне дослідження використання методу казкотерапії у роботі з дітьми в умовах війни.....	150